

Temaredaktørernes forord: Demokratisk bæredygtighed i mødet mellem forskning og praksis

Anja Skov Granerud, journalist og kommunikationsansvarlig, Dronning Marys Center, Københavns Universitet, asg@samf.ku.dk

Katia Dupret, lektor, ph.d., og leder ved Center for Social Bæredygtighed, Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet og medlem af Impact Lab 2.0, katia@ruc.dk

Lise Tjørring, programleder, Dronning Marys Center, Københavns Universitet, alt@samf.ku.dk

Maria Frahm Bjørn, projektleder, Dronning Marys Center, Københavns Universitet, mafb@samf.ku.dk

Hvordan ser demokrati ud, når du lukker øjnene?

Demokratiet udspiller sig ikke kun i institutioner og procedurer. Det lever blandt os i hverdagspraksisser, relationer og lokale fællesskaber og er derfor konstant i forandring

For nogle vil spørgsmålet besvare sig selv: et parlament, et byrådsmøde eller måske en stemmeseddel, hvor man sætter sit kryds. Men demokratiet udspiller sig ikke kun i institutioner og procedurer. Det lever blandt os i hverdagspraksisser, relationer og lokale fællesskaber og er derfor konstant i forandring.

Netop derfor opstår der løbende nye samtaler om, hvad demokratiet kan og skal. Hvad er for eksempel demokratiets rolle i en klimakrise? Hvordan kan demokratiske processer understøtte en grøn omstilling, og hvilke dilemmaer opstår, når hensynet til bæredygtighed møder hensynet til deltagelse, retfærdighed og legitimitet?

Den grønne omstilling er en af vores tids mest gennemgribende samfundsforandringer. Den kræver omfattende ændringer i måden, vi producerer,

forbruger og organiserer vores fælles liv på. Men omstillingen er ikke kun en teknisk eller miljømæssig udfordring. Den rummer også en risiko for negative sociale og kulturelle konsekvenser, som kan skabe modstand, øge polarisering og i sidste ende udfordre opbakningen til den grønne omstilling som en fælles sag.

Hvad er der på spil, og hvad er det, der er svært?

Disse spørgsmål danner afsæt for dette temanummer af *Økonomi & Politik*, hvor vi sætter fokus på demokratisk bæredygtighed. Vi samler tråde op fra tidligere temanumre og undersøger, hvordan miljømæssig, social og kulturel bæredygtighed kan tænkes sammen, og hvordan demokratiet samtidig kan styrkes og udvikles i takt med de forandringer, den grønne omstilling medfører.

En måde at anskue demokratisk bæredygtighed er gennem en forskningslinse, hvor begrebet analyseres, defineres og diskuteres kritisk. Men begrebet udfolder sig også i konkrete daglige projekter i kommuner, i organisationer og i borgeres liv. Derfor er det afgørende, at vi ikke nærmer os udfordringerne

fra enten forskning eller praksis alene, men bringer de to perspektiver i spil i fællesskab.

Netop denne ambition er afsættet for projektet *Impact Lab 2.0*, som danner grundlag for temanummeret. Projektet er et partnerskab mellem VELUX FONDEN og Dronning Marys Center ved Københavns Universitet og samler 15 forskere og praktikere, der over det seneste år har arbejdet sammen om konkrete problemstillinger inden for demokratisk bæredygtighed. Med udgangspunkt i kommunale udfordringer i den grønne omstilling, herunder arbejdet med den grønne trepart, nye former for borgerinddragelse og organisationsudvikling, har deltagerne delt perspektiver, udfordret hinandens forståelser og udviklet nye måder at skabe og organisere samspillet mellem demokrati og bæredygtighed på. Alle forfattere i dette temanummer har enten være deltagere i Impact Lab 2.0 eller associeret med det på anden vis.

At tage afsæt i dette møde mellem forskning og praksis åbner for en bredere forståelse af de dilemmaer, der knytter sig til demokratisk bæredygtighed. Samtidig giver det anledning til at eksperimentere med selve den måde, vi skriver og formidler på. Når tekster ikke udelukkende er forskningsbaserede, men heller ikke alene udspringer af praksiserfaringer, opstår nye spørgsmål: Hvilke stemmer taler fra teksten? Hvem definerer problemer og løsninger? Hvornår trækker vi på levede erfaringer, og hvordan bringer vi forskningslitteraturen i spil?

Dette temanummer bygger bro mellem disse positioner i det skrevne ord og søger dermed at skabe plads til den pluralitet, der kendetegner demokratisk bæredygtighed som begreb og praksis.

Temanummeret er struktureret omkring tre overordnede temaer

Den første sektion tilbyder et indblik i de mange forståelser og tanker, som knytter sig til *demokratisk bæredygtighed*. På baggrund af en række breve skrevet af både forskere og praktikere i regi af Impact Lab-projektet reflekteres der indledningsvist over de spændinger og kontraster, der findes blandt dem, som er optaget af demokratisk bæredygtighed.

Dernæst retter vi blikket mod bæredygtige land-skaber og undersøger, hvordan den grønne omstilling opleves og forhandles i konkrete liv og omgivelser fra byens rum til relationen til jord og ejendom. I den første artikel kobles boligkrisen sammen med den grønne omstilling af byggeriet, når Cornelia Jakobsen og Line Aagaard peger på et fælles ansvar blandt borgere, myndigheder og byggebranchen for at skabe bæredygtige boligløsninger. I den anden artikel undersøger Lise Tjørring den private ejendomsret og kritiserer den for at skabe ulighed og sætte menneskers interesser over naturens. Ole B. Jensen undersøger dernæst, hvordan danske byer kan omstille sig til mindre bilkørsel på en bæredygtig og demokratisk måde. Lise Herslund viser i næste artikel, hvordan frivillighed er med til at holde liv i lokale fællesskaber og services i landdistrikterne og understreger, at frivillighed er en vigtig, men sårbar ressource i arbejdet med demokratisk og bæredygtig udvikling. Endelig afsluttes kapitlet af et interview med lodsejer Henrik Bertelsen, der har forsøgt at tage sig af landskaberne omkring sig, men som efter-spørger et større fokus på naturen i omlægningen af landbrugsjord.

Herefter fokuserer vi på *den demokratiske organisering* og de nye former for deltagelse, lederskab og samarbejde, der opstår i samspillet mellem borgere, politikere og civilsamfund. I den første artikel undersøger Pernille Møller Rendal, Katia Dupret og Anne Sofie Møller Askholm gennem en såkaldt metalog den kommunale ledelses rolle i at skabe plads til langsigtede klimahensyn i den daglige praksis. I den næste artikel undersøger Susanne Højlund og Morten Friis fællesspisning som en måde at styrke fællesskab, demokratisk deltagelse og i sidste ende demokratisk regeneration. Tredje artikel belyser civilt lederskab i den grønne omstilling og undersøger, hvordan kommuner kan understøtte både modstand og begejstring i civilsamfundet.

Afslutningsvis vender vi os mod *visioner for fremtiden* og spørger, hvordan forestillinger, kultur og visioner er med til at forme vores fælles retning i den grønne omstilling. Først præsenterer Shekufe Heiberg et udpluk af en alternativ ordbog, hvor ord relateret til naturen er givet nye betydninger for at be-

lyse menneskets vold mod naturen. I næste artikel inviterer Lilian Andersen os med til paneldebat, når hun dykker ned i kulturens rolle i den grønne trepart. Derefter skal vi forbi bibliotekerne, når Thomas Sture Rasmussen og Line Riisgaard udfolder og diskuterer bibliotekernes arbejde med at skabe alternative fremtidsforestillinger. Stefan Gaarsmand Jacobsen udfolder i sin artikel flere konkurrerende fremtidshorisonter, og diskuterer samtidig hvordan man kan skabe retfærdighed på tværs af generationer. Afsluttende reflekterer Shekufe Heiberg over demokratisk regeneration og menneskets undertrykkelse af naturen.

På tværs af bidragene tegner der sig et fælles billede: Skal den grønne omstilling lykkes, kræver det ikke kun effektive og vidensbaserede beslutninger, men også beslutninger, der opleves som legitime, retfærdige og meningsfulde. Demokratisk bæredygtighed handler således om at forbinde handlekraft med forankring og om at udvikle et demokrati, der kan rumme både hastigheden og kompleksiteten i de forandringer, vi står overfor.

Skal den grønne omstilling lykkes, kræver det ikke kun effektive og vidensbaserede beslutninger, men

også beslutninger, der opleves som legitime, retfærdige og meningsfulde.

Skal den grønne omstilling lykkes, kræver det ikke kun effektive og vidensbaserede beslutninger, men også beslutninger, der opleves som legitime, retfærdige og meningsfulde

I det tidligere temanummer af *Økonomi og Politik* 'Lokale svar på globale kriser' fra 2025 spurgte redaktør Martin Marcussen, om vi kan "lege" demokrati samtidig med, at vi laver brugbar realpolitik på det grønne område. Spørgsmålet er måske nærmere, om vi kan undvære det? I stedet for at falde for simple dikotomier mellem demokratiets langsommelighed og klimahandlingens nødvendige hastværk insisterer vi på, at spørgsmålet tåler at blive stillet på nye måder, belyst gennem nye prismen og diskuteret tværfagligt igen og igen.

Det ønsker vi at bidrage til med dette temanummer.

God læselyst.